עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פי"ח מהלכות פסוה"מ הלכה ז:

ד ב מיי' פי"ח מהלכות פסוה"מ הלכה א:

ה ג מיי' פי"ז מהלכות פסוה"מ הלכה י יא:

◆

שיטה מקובצת

א] קמ"ל דבהא מודה ר"י וטעמיה לאו משום דאין מפגלין בחצי מתיר אלא משום דאין מתיר מפגל מתיר אבל קומץ ע"מ להקטיר קומצה למחר אין זה מתיר [אחר] אלא במתיר עצמו שהוא עובר מחשב לעוותו משמע לפי המסקנא דהכא דס"ל שפיר לר"י דמפגלין בחצי מתיר ותימה דאמרינן לקמן בפירקין פיגל בקומץ ולא בלבונה ר"מ אומר פיגל וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר אלמא פליגי במפגלין בחצי מתיר והכא מסקינן דלכ"ע מפגלין בחצי מתיר וי"ל א) דהכא איירי במחשב בקמיצה לעוות הלבונה שהיא חצי מתיר אבל לקמן איירי דמחשב בשעת הקטרת הקומץ ולא חישב בשעת הקטרת הלבונה והיינו מחשב בעסק חצי מתיר ובהא פליגי אבל הכא איירי במחשב בעסק מתיר שלם כגון מחשב בשעה שהוא עוסק בקמיצה ואין שם קמיצה אחרת שאין הלבונה נקמצת: ב] בשני בזיכי לבונה פ"ה. דבשעה שהקטיר הבזך של לבונה חישב על חבירו חוץ לזמנו ולא נהירא דלקמן פליגא בהא דאיכא למ"ד הקטרה (נמחק ונ"ל שכך צ"ל) [מפגלת] הקטרה ואפי' לר"י דאמר אין מתיר מפגל מתיר שאני התם דפשטא מחשבה בכולה מנחה. תוס"ח: ובתוס' אחרות כתוב ולא נהירא דהא פשיטא לקמן דאין הקטרה מפגלת הקטרה ופי' ה"ר שמשון שחישב בשעת סילוק בזך זה להקטיר בזך חבירו למחר וכשסילק הבזך השני חישב להקטירו הוא נמי למחר דהוי עסק מתיר שלם בשני הסילוקים היה מחשבה מ"מ אינו פיגול לר' יוסי דאמר אין מתיר מפגל מתיר: ובתוס' אחרות כתוב כגון שבשעת ילוק הבזך האחד חישב ולא וי חצי מתיר דמיירי בשעת ילוק הבזך חישב להקטיר בירו חוץ לזמנו ובשעת סילוק שני חישב להקטיר הראשון וץ לזמנו ולא הוי חצי מהיר יון דפיגל בכל המתירין ע"כ: ג] מה שנא זו מן זבח: ד] ולבונה אינה מן מנחה. אלמא במינה ודהדדי ליא מילתא ומשני אינה עיכוב מנחה כו'. ואלאו רישא דמילתא קאי כמו הולך ומפרש דאי בעי כו'. לאו כי היכי דמעכב כו' מן דין היה [לן] לומר נמי כי היכי מעכב ב) דם אימורים אימורים עכבין הבשר נמי דאם הוקטרו ימוריו כשר מיהו אי אתנהי עכבי (נמחק ונ"ל שכצ"ל) כן היה לו לומר שהרי היה פריש מתניתין דקתני דמו בשרו ואימוריו אחד והיא היא] כלומר כמו דקומץ מפגל שירים משום דמעכב להו ה"נ ימו מפגל אימוריו משום מעכב להו אבל הקטרת הקומץ א (מצין) מעכב ללבונה ולא צי מפגל ליה. תוס"ח: ה] מן זבח גבי עד היכא כשרים מחק: ו] היכא דלא איקבע בחד נא פ"ה כבשי עצרת ועוד פי' קמן במתני' ואע"ג דשבעה בשים ופר ואילים כתיבי התם פורש בפ' התכלת שאין הלחם דוש אלא בשחיטת שני כבשי למים ותימה בירן דחשבינן כל חד וחד מהני שני כבשים צי מתיר א"כ היכי קתני בסיפא

מתני' שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר הוא פיגל וחבירו לא פיגל והאיך הוא פיגל והלא הוא מפגל בעסק חצי מתיר הוא זה פלוגתא היא לקמן במתני' אי מפגלין בחצי מתיר דתנן פיגל בקומץ ולא בלבונה ר"מ אומר פיגל וחייבים עליו כרת וחכמים אומרים עד שיפגל כל המתיר וי"ל דשחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר (אין) [לא הוין] מפגל בחצי מתיר שהרי כל אחד ואחד מן הכבשים מתיר את עצמו בלא חבירו אבל לענין היתר הלחם אין כל אחד ואחד כי אם חצי מתיר: ז] קסבר הולכה שלא ברגל כו' (נמחק בזה דבור כמה תיבות ונ"ל שכצ"ל) [משמע] דאי לא שמה הולכה כשרה בזר ותימה דבסוף [פ"ק] דזבחים פליגי אמוראי מחשבת פסול אם מחשב בהולכה שלא ברגל אי פסל [אין] לא קאמר אפילו למ"ד הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה [פסולה בזר] שמיעט בהולכת כהן (נ"ל) הכא בליקוט לבונה ג) [אי לאו] שמה הולכה איכא למילף מזבחים ואי משום דחסרה הולכה ליכא שהרי כהן מוליכה ולא עשה זר אלא [ליקוט] והליקוט אינו [עבודה]. בי' תוס"ח: ח] והולכה בזר פסולה בשילהי [פרק קמא] דזבחים קאמר הוליכו זר והחזירו כהן לזר והוליכו פליגי בה בני ר' חייא ור' ינאי חד אמר כשר וחד אמר פסול מר סבר [אפשר] לתקנה ומר סבר [לא] אפשר לתקנה ותימה

משום הולכה נגעו בה קסבר הולכה שלא ברגל כו'. בסוף פ"ק דזבחים (דף יג:) שמעתי שטבילת אצבע מפגלת וחד טעמא הוא דמסיק עלה אף אנן נמי תנינא כי הכא ואפ"ה לא קאמר עלה קסבר הולכה שלא ברגל כד] הוא: **לאכול** אחד מן הסדרים. הוא הדין חלה אחת מן הסדרים שאותו הסדר פיגול כה] מדבעי רבי יוחנן בגמ' בלחמי תודה מהו במנחת מאפה תנור מהו משמע דמיבעיא ליה משום דהוו שני מינים אבל אותו מין פשיטא דנתפגל והא דקאמרינן בגמרא אילו איטמא חד אבר מי איטמא כוליה אע"ג דשייך האי טעמא בחלה אחת שאם נטמאה אחת לא נטמא כל הסדר מ"מ לענין פיגול נתפגל הואיל והוקבעו בסדר אחד וחשיב כחד לענין פיגול טפי מפיגל בירך של ימין דלא נתפגל ירך שמאל ושמא גם לענין טומאה אם נטמאה אחת נטמא כל הסדר והא דנקט הכא ובסיפא אחד מן הסדרים ולא נקט חלה אחת מאחד מן הסדרים ס) משום רבותא דר"י ובסיפא משום רבותא דחכמים דאע"פ שחישב על כל הסדר אפ"ה אותו סדר דוקא פיגול וטמא והשני אינו פיגול וטהור: **אי** אמרת בשלמא חד גופא. נראה דהשתא נמי ס"ל דהא דמצטרפין כי ערבינהו היינו מטעם דדרשינן לקמן (דף יד.) הכתוב עשאן גוף אחד והכתוב עשאן שני גופין ומש"ה פריך אי אמרת בשלמא דשתי ירכות חשיבי חד גופא דאם פיגל בזו נתפגלה זו מש"ה מצטרף כו] ע) כמו כשמערב דהכתוב עשאן גוף אחד אלא אי אמרת דשתי ירכות נמי חשיבי תרי גופי מה מועיל מה שעשאן הכתוב גוף אחד לאפשר פ) נמי דלמאי דקסבר רב הונא אם חישב בשתי הירכות בכזית לא הוי פיגול צ) אם איתא דחשיבא לאחר שהובדלו זו מזו וצ"ע ובקונטרס פירש בע"ח:

פיגל

א) קמ"ל דבהא מודה: להקטיר לבונתה למחר רבי יוסי אומר פסול ואין בו כרת: אמר ר"ל אומר היה ר' יוסי אין מתיר מפגל את המתיר וכן אתה אומר ב) בשני בזיכי לבונה של לחם הפנים שאין מתיר מפגל את המתיר מאי וכן אתה אומר מהו דתימא טעמא דרבי יוסי בלבונה משום דלאו מינה דמנחה היא אבל בשני בזיכי לבונה דמינה דהדדי נינהו אימא מפגלי אהדדי קמ"ל ומי מצית אמרת טעמא דר' יוסי בלבונה לאו משום דלאו מינה דמנחה היא והא קתני סיפא אמרו לו מה ג) שינתה מן הזבח אמר להן הזבח דמו ובשרו ואימוריו אחד ד) ולבונה אינה מן המנחה מאי אינה מן המנחה אינה בעיכוב מנחה דלאו כי היכי דמעכבי להו קומץ לשירים דכמה דלאו [א] מתקטר קומץ לא מיתאכלי שירים ה"נ מעכב לה ללבונה אלא אי בעי האי מקטר ברישא ואי בעי האי מקטר ברישא ורבנן כי אמרינן אין מתיר מפגל את המתיר [ט] ה)(גבי שחט אחד מן הכבשים לאכול מחבירו למחר דאמרת שניהם כשרים) ו) ה"מ היכא דלא איקבעו בחד מנא אבל היכא דאיקבעו בחד מנא כחד דמי א"ר ינאי ליקוט [ב] לבונה בזר פסול מ"ט א"ר ירמיה משום הולכה נגעו בה ז) קסבר [ו] הולכה שלא ברגל שמה הולכה ח) והולכה בזר פסולה אמר רב מרי אף אנן נמי תנינא זה [ג] הכלל כל הקומץ ונותן בכלי והמוליך והמקטיר בשלמא ט) קומץ היינו שוחט מוליך נמי היינו מוליך מקטיר היינו זורק אלא נותן בכלי מאי קא עביד אילימא משום דדמי לקבלה מי דמי התם ממילא הכא קא שקיל ורמי אלא משום דכיון דלא סגיא ליה דלא עבד לה עבודה חשובה היא על כרחיך משוי לה כקבלה ה"נ כיון דלא סגיא לה דלא עבד לה עבודה חשובה היא על כרחיך משוי לה כי הולכה לא לעולם דדמי לקבלה ודקא קשיא לך התם ממילא הכא קא שקיל ורמי מכדי תרוייהו קדושת כלי הוא מה לי ממילא מה לי קא שקיל ורמי: **מתני'** שחט שני כבשים לאכול אחת מן החלות למחר הקטיר שני בזיכין לאכול אחד מן הסדרים י) למחר רבי יוסי אומר אותו החלה ואותו הסדר שחישב עליו פיגול וחייבין עליו כרת והשני פסול ואין בו כרת וחכמים אומרים [ג] זה וזה פיגול וחייבין עליו כרת: **גמ'** אמר רב הונא אומר היה רבי יוסי פיגל בירך של ימין לא נתפגל הירך של שמאל מאי טעמא [ד] איבעית אימא סברא ואיבעית אימא קרא איבעית אימא סברא לא עדיפא מחשבה ממעשה הטומאה אילו איטמי חד אבר מי איטמי ליה כוליה ואיבעית אימא קרא [1] והנפש האוכלת ממנו עונה תשא ממנו ולא מחבירו איתיביה רב נחמן לרב הונא [ה] (וחכמים אומרים) לעולם אין בו כרת עד שיפגל בשתיהן בכזית בשתיהן אין באחת מהן לא מני אילימא רבנן אפילו באחת מהן נמי אלא פשיטא רבי יוסי יא) אי אמרת בשלמא חד גופא הוא מש"ה מצטרף

אלא

קמ"ל דבהא מודה. דטעמא לאו משום הכי הוא אלא משום דמפרש לקמן אין מתיר מפגל יב] מתיר: **אומר היה ר' יוסי.** כלומר ה"ט דר' יוסי: **אין מתיר מפגל את המתיר.** אין עבודת מתיר זה כגון קומץ מועלת לפגל יג] מתיר האחר הלבונה במחשבה שהוא מחשב על הלבונה בעבודת הקומץ: **וכן אתה אומר בבזיכי לבונה.** שאם הקטיר האחד מבזיכי לחם הפנים ע"מ להקטיר האחר למחר אינה מחשבה לפגל: **מאי וכן.** פשיטא דכל היכא דאיכא שני מתירין פליג ר' יוסי: **לאו מינה דמנחה היא.** דזו סולת וזו לבונה: **אינה בעיכוב מנחה.** כלומר לעולם טעמא משום דאין מתיר מפגל את המתיר וה"ק להו הזבח כולו אחד והדם הוא יד] מתיר את האימורים הלכך כי מישב על האימורים חוץ לזמנו בשעת עבודת דם לאו שני מתירין נינהו אבל לבונה אינה מעכבת מנחה אינה בכלל עכוב שירים [ו] ואין הקומץ מעכב הלבונה מהקטיר כי היכי דמעכב שיריים הילכך הויא לבונה מתיר בפני עצמו [ז] ואמר אין מתיר מפגל את המתיר: **היכא דלא איקבעו בחד מנא.** כגון גבי כבשי עצרת דמודו רבנן בסיפא דמתני' [ח] שחט אחד מן הכבשים לאכול מחבירו למחר שניהם כשרים דשניהם מתירין את הלחם טו] התם ודאי אמר אין מתיר מפגל את המתיר: **ליקוט לבונה.** דלאחר הקטרת הקומץ היה מלקט הלבונה מעל הסלת ומקטירו: **משום הולכה נגעו בה.** שזה [ט] שליקטה ונתנה לכהן מיעט בהילוך הכהן והולכה אחת מן העבודו' דגמרי' מזבחים דכתיב בהו הולכה טז] דכתיב [י] והקריבו בני אהרן ואע"ג דאמר מר (זבחים דף ד.) זו קבלת הדם אפ"ה לשון הולכה הוא כדאמרינן בסוף הכל חייבין בראייה (חגיגה יא.): **שלא ברגל.** כגון זר [כ] שלא זז ממקומו אלא ליקט והושיטה לכהן: **תנינא.** דליקוט לבונה עבודה היא: **זה הכלל.** בפ"ק (יב.) וקחשיב [ל] להנך ד' עבודות חשובות. קומץ דמי לשוחט דזה נוטל ומפריש חלק יז] לגבוה מחלק כהנים וכן זה: **התם ממילא.** נופל הדם במזרק הכא שקיל קומץ ורמי בכלי: יח] ה"ג. בליקוט לבונה: **קדושת כלי הוא.** יט] [מ] דמקדש מקבל דם בכלי והנותן בכלי מקדש ה"נ קומץ בכלי וכדבר זה דומין אבל ליקוט לבונה דלא דמי לחדא מהנך לאו עבודה היא: **מתני' שני כבשים.** כבשי עצרת דכתיב ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים (ויקרא כג) ואותם כבשים מתירין ומקדשין לשתי הלחם ואע"ג דז' כבשים ופר ואילים שנים ושעיר עזים כתיבי התם כ] מפרש בפרק התכלת (לקמן מז.) שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת שני כבשים שלמים הואיל והוזקקו עמו בתנופה: **אותו החלה או אותו הסדר כו'.** וטעמא דרבי יוסי מפרש בגמ': **גמ'** ימין ושמאל לאו דוקא: **לא נתפגל ירך שמאל.** והאוכלה אין חייב כרת: **אילו איטמי חד אבר.** לאחר שהופרש מן הבשר: **לעולם אין בו כרת.** בלחם האחר שלא חישב עליו: **עד שיפגל** כא] **בשתיהן** [נ] **החלות בכזית.** כלומר אפילו לא פיגל אלא בכזית בין שתיהן הוי כולהו פיגול: **באחת מהן לא.** נתפגלה חבירתה: **אפילו באחת מהן נמי.** דהא אמר במתני' זה וזה פיגול: **אי אמרת בשלמא.** גבי יריכות כב] דמזבח אחד אתו חד גופא נינהו ואי פיגל בזו נתפגלה זו משום הכי מצטרפות חלות חצי זית מזו וחצי זית מזו כי ערבינהו דחישב על מנת לאכול כזית למחר בין שתיהן דמהני להו מה שעירבו זה (א) במחשבתו כאילו באו שתיהן מגוף אחד דאמרינן לקמן (דף יד.) דעירב מחשבתו מהני לצרפן וגבי חלות כג] ה"ע דבאחת מהן לא נתפגלה חבירתה משום דלא מחד גופא אתו ובמחשבתו נמי לא עירבן:

אלא

מסורת הש"ס

א) רפ"ק מ"ג, ב) [זבחים יד:], ג) [לעיל יב.], ד) [כריתות ד: וש"נ], ה) רפ"ק מ"ג, ו) דלאו כו' מלהקטיר כו' לשיריים הלכך כו'. צ"ק, ז) עלמו הס"ד אח"כ מה"ד כי אמר אין מתיר מפגל את המתיר אלא היכא דלא כו' יהד"ה. צ"ק, ח) [לקמן טז:], ט) שזה. צ"ק, י) [ויקרא א], כ) זר. צ"ק, ל) קחשיב. צ"ק, מ) דמקבל מקדש הדם בכלי והנותן מקדש הקומץ בכלי וכדבר זה כו'. צ"ק, נ) החלות הס"ד אח"כ ד"ה בכזית כו' פיגול הס"ד, ס) הכא משום. צ"ק, ע) צ"ל נמי, פ) נמי דקסבר. צ"ק, צ) צ"ל אם איתא דחשיב מתרי גופי לאחר כו'. צ"ק.

◆

תורה אור השלם

1. ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא: ויקרא ז יח

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אי אמרת וכו' זה בזה במחשבתו:

◆

מוסף רש"י

ליקוט לבונה. ולא כל הלבונה, גבי הקטרה כתיב דמקטר קומץ ולבונה כי הדדי (סוטה יד ועי' ברש"ש כאן). זה הכלל כל הקומץ ונותן בכלי והמוליך והמקטיר. כד' עבודות הללו מפגלין במנחה דגמרינן מזבחים בהקישא כדאמר ריש פירקין (דף ב:) דאיתקש מנחה לחטאת, ומהאי היקישא גמרינן מחשבה דפוסלת במנחה, ומינה מה זבח נפגל בד' עבודות שחיטה וקבלה הולכה וזריקה כדאמרינן נמי אף מנחה בד' עבודות, קמיצה כנגד שחיטה ומתן כלי כנגד קבלה והולכה כנגד הולכה והקטרה כנגד זריקה (לעיל יב.). בשלמא קומץ. מפגל דהיינו כשוחט שמוציא דם שהוא חלק גבוה מן הבשר שהם שיריים אף זה מפריש קומץ מתוך שיריים, וכן אלו ד' עבודות מפגלים מהיקשא דכוקם מנחה לאם דכתיב זאת התורה ואמר לקמן (דף נח.) מכן היקישא הם שלמים מפגל ומתפגלין אף כל מפגלין ומתפגלין אלא משום דכיון דלא סגיא ליה דלא עבד. קומץ לכלי לקדשו כתוכו כדאמרינן לעיל (דף יח.) שלא בכלי שרת פסולה ואמרינן טעמא במסכת סוטה בפרק שני (דף יד:) מידי דהוה אדם, דם לאו אע"ג דקדישתיה סכין כצואר הדר בעי לקבוליה ולקדשיה בכלי ומנא מאריה. קומץ נמי אע"ג דקדשה מנחה כולה בכלי בעי לקדושי קומץ ומנא מאריה, הלכך עבודה חשובה היא ומפגלת לעולם דדמי לקבלה. אלמא אתיא בהיקשא דאיתקוש מנחות לשלמים, דהא איתרבי קבלה בשלמים לפגל כדאמרינן לעיל ומתן כלי במנחה כקבלה בדם (זבחים יג.).

◆

שיטה מקובצת (המשך)

אמאי לא קאמר תפתיים דר' ינאי הוא דקאמר לא אפשר להקנה מדקאמר הכא לקוט לבונה בזר פסולה תנ"א. תוס"ח: ט] קומץ. (זבחים דף יג ע"ב): י] לאכול אחד מן הסדרים של לחם הפנים. הה"ד דהוה מצי למימר אחת מן השנים עשר חלות: יא] אי אמרת בשלמא חד גופא פי' בשלמא שאם פיגל

בירך [זו] נתפגל חבירו וכן בחלות משום הכי כי ערבינהו [לחלות] מתערב וטעמא דר' יוסי במתני' דאמר פיגל בחלה זו לא נתפגל חברתה כדאמרינן בסוף שמעתין דמפיק ליה מקרא אי פלגינהו דמיפלגי אבל ירך דליכא קרא מפגלין לירך שניה בסתם. תוס"ח: יב] מפגל את המתיר: יג] לפגל המתיר האחד כגון הלבונה: יד] הוא המתיר את האימורים להקטיר הלכך כי חישב על האימורים להקטיר חוץ לזמנו בשעת עבודת הדם מפגל דלאו שני מתירין כו' אינה בעיכוב מנחה כלומר אינה בכלל עיכוב השירים ואין הקומץ כו' דמעכב השירים: טו] הלחם הלכך התם ודאי אמר דאין: טז] הולכה כדכתיב: יז] חלק גבוה: יח] בבלי הס"ד ומה"ד דכיון דלא סגי דלא עביד קידוש בקומץ דאמרינן בפ"ב דסוטה (דף יד ע"ב) מידי דהוי אדם אף על גב דקדישתיה הסכין בצואר הדר מקדש ליה בכלי שרת הכי נמי אף על גב דקדיש למנחה כולה הדר בעי קדושי לקומץ: יט] הוא דהמקבל מקדש לדם בכלי והנותן בכלי מקדש קומץ בכלי ותיבות הכי נמי נמחק: כ] התם תרין הנך דמוספין נינהו דקא הדר וכתבי לה גבי מוספים בפרשת מוסף. רש"י כת"י: כא] בשתי החלות ותיבת בשתיהן נמחק: כב] יריכות דמשום דמזבח: כג] חלות נמי ה"ט: כד] ברגל כו' ותיבת הוא נמחק: כה] פיגול. גליון מדאמרינן דטעמא דר"י משום דפלגינהו מפלגי וכל חלה חלוקה לגוף אחת דכתיב ד) שתים החלות. תוס"ח: כו] כאן כשמערב ותיבת כמו נמחק:

א) נראה דצ"ל וי"ל דלא דמי להתם כלל דלקמן מיירי במחשב בשעת הקטרת וכו'. ב) אולי צ"ל מעכב להו אימורים לגבי דנהי דאם הוקטרו וכו'. ג) נראה דצ"ל בליקוט לבונה אי שמה הולכה איכא למילף מהולכה דאמרים דפסולה בזר אבל אי לא שמה הולכה ליכא למילף מזבחים דלאו משום דחסריה וכו'.

ד) נראה דצ"ל דכתיב שני עשרונים יהיה החלה האחת כצ"ל וקצת נראה דכך גליון תוס' פליג על התוס' שלנו וס"ל דלא נתפגל החלות האחרות שבאותו הסדר וצ"ע.